

REPORTAGE
HEUVELLANDSCHAPGULPEN
DOOR JOOS PHILIPPENSSnel handen
uit de mouwen

David van Zelm van Eldik, Marc Heusschen en David Smith (v.l.n.r.) FOTO BAS QUAEDEVLIËG

Van onderop werkt beter

Eo Wijers ontwerpprijsvraag

De Eo Wijers ontwerpprijsvraag 'Verrukkelijk Landschap' beoogt inspirerende plannen te bevorderen over duurzame kringlooplandbouw. „De huidige vorm van landbouw is niet langer vol te houden voor boer, natuur en burger”, stelt bestuurslid David van Zelm van Eldik. „We moeten kijken naar nieuwe wegen, rekening houdend met energietransitie, klimaatverandering, verstedelijking en toerisme.” Zuid-Limburg is een van de vier Nederlandse gebieden waar multidisciplinaire teams tot 16 december een visie (paar kantjes A4) kunnen indienen. De beste ideeën gaan naar de tweede ronde. Elk team

krijgt maximaal 18.500 euro voor de nadere uitwerking, die in 2020 gepresenteerd wordt tijdens de Landschaps-triennale. Ze kunnen bij de uitwerking assistentie krijgen van de universiteit Wageningen Planbureau voor de Leefomgeving, TU Delft en Hogere Agrarische School Den Bosch. Mede-initiatiefnemers, samen met de Eo Wijers-stichting, zijn voor Zuid-Limburg in elk geval: Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Eijsden-Mar-graten, Beekdaelen, Gulpen-Wittem, Vaals, Simpelveld, Stein, Valkenburg, Voerendaal, de provincie en Rabobank Zuid-Limburg Oost.

Vlieg over het Heuvelland en je ziet dat het de verbinding vormt tussen de Ardennen en de Kempen. Al vijftien jaar wordt gewerkt aan een Drielandenpark. Kunstenaar Jonathan Wanders uit Noorbeek: „Dit is de schaal waarop je naar het landschap moet kijken.” De Gulpense landschapsarchitect Marc Heusschen van bureau Heusschen Copier: „De ironie is echter: terwijl de plannen concreter worden, is het beton steeds verder opgerukt.” Visie op visie, maar het schiet niet op. Heusschen: „Twee jaar lang ben ik met ondernemers en burgers op ontdekkingsreis geweest, met als doel: een fonds dat ook geld opbrengt voor nieuwe projecten. Vanuit enthousiasme en wellicht naïviteit waren we succesvol. Als projecten concreet worden, komt het eigenbelang bijpartijen naar boven: 'What's in it for me?'” De overheid bemoeilijkt met bestaand beleid het experimenteren. Heusschen: „De economie is te veel de basis. Alleen ondernemer ophet

platteland ietstotaal nieuws wil qua verblijfsrecreatie, zegt Maastricht: ja maar, wij hebben al veel bedden in onze stad.” David Van Zelm van Eldik, bestuurslid van de Eo Wijers-stichting (zie kader): „Het landschap is toch juist de economische kracht van Zuid-Limburg?” Heusschen: „Steeds domineren urgente thema's als kamperen, boeren, zonnepanelen of nu biodiversiteit. Al jarenlang lobby ik bij de provincie om ook samen een verhaal te maken voor het grote geheel.” De provincie reageert: „De Vlaamse natuur- en milieubeschermer Ignas Schops werkt aan een visie om samen de versterking van het landschap aan te jagen. Duidelijke keuzes moeten versnippering van geld voorkomen.” De naam Schops valt goed. Heusschen en Wanders: „Mooi, nu is het momentum: de stikstofcrisis, bedrijfsopvolging onder agrariërs en de grote toeristische druk.” De twee zetten er zelf de schouders onder: „Wij leggen die puzzel, zonder opdracht, zijn bereid te investe-

ren, stellen ons kwetsbaar op, met prille ideeën. Geen visie vanuit het kantoor, nee we gaan met de schetsrol rond om ideeën op te halen.” Sociaal ondernemer en strateeg David Smith publiceerde met een groep ondernemers het manifest Klein Groot Land. Smith zegt: „De overheid is onvoorspelbaar, wil binnen vier jaar resultaat. De markt moet het nu vooral doen. Alleen langetermijnoplossingen werken.” David van Zelm van Eldik erkent: „Het vorige kabinet zag 'landschap' niet meer als Rijkstaak. Dat is nu gelukkig hersteld.” David Smith: „Klein Groot Land heeft een Projectbureau van de Verandering, een soort Urgenda voor Zuid-Limburg. Dynamiek van onderop, kwaliteit boven grootschaligheid. Stel: een boer wil vergeten groenten gaan telen, maar de banken helpen niet mee, dan kun je een crowdfunding starten.” Van Zelm van Eldik: „Zuid-Limburg kan een inspirerende omgeving worden voor andere delen van het land, qua verdienmodellen, het maken van slimme koppelingen.”